

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 13/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till godkännande av protokollet till konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 oktober 2004 en proposition med förslag till godkännande av protokollet till konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i protokollet (RP 178/2004 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsdirektör Jan Törnqvist, justitieministeriet
- överinspektör Keijo Suuripää, inrikesministeriet
- överinspektör Johanna Hervonen, Riksåklagarämbetet

- chefsjurist Markku Lounatvuori, Finansinspektionen
- advokat Harri Vento, Finlands Advokatförbund
- jurist Sakari Wuolijoki, Bankföreningen i Finland.

Samband med andra handlingar

Det protokoll som avses i propositionen kompletterar konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater, som riksdagen godkände under riksmötet 2003 och som lagutskottet gav ett utlåtande om (LaUB 4/2003 rd). Under beredningen av protokollet har grundlagsutskottet och lagutskottet gett utlåtanden i ärendet (GrUU 39/2000 rd och LaUU 12/2000 rd — U 39/2000 rd).

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att riksdagen ska godkänna protokollet till konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater. Protokollet antogs i Luxemburg den 16 oktober 2001. Dessutom föreslås det att riksdagen ska samtycka till att Fin-

land vid behov lämnar en förklaring enligt artikel 13.5 i protokollet. Enligt en sådan förklaring kommer protokollet, före det internationella ikraftträdandet, att gälla Finlands förbindelser med de medlemsstater som har lämnat samma förklaring.

Avsikten med protokollet är att effektivisera och underlätta samarbetet i fråga om internationell rättslig hjälp i brottmål mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen. Protokollet kompletterar konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater. Protokollet innehåller bestämmelser bl.a. om lämnande av rättslig hjälp som gäller information om bankkonton och om skäl att vägra rättslig hjälp i frågor som rör

banksekretess, fiskala brott och politiska brott. Protokollet är inte ännu i kraft internationellt.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen. Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av statsrådet, dvs. samtidigt som protokollet träder i kraft internationellt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Syftet med bestämmelserna i de protokoll som nu bifogas konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (nedan *konventionen från 2000 om rättslig hjälp*) är att effektivisera den rättsliga hjälpen mellan medlemsstaterna i brottmål. Protokollet kompletterar konventionen och dess ikraftträdande är enligt artikel 13.3 bundet till konventionens ikraftträdande. Å andra sidan är inte heller konventionen från 2000 om rättslig hjälp självständig utan innehåller i sin tur bestämmelser som kompletterar 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/1981, nedan *Europakonventionen om ömsesidig rättslig hjälp*).

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning konstaterar utskottet att förslaget är motiverat och ändamålsenligt. Utskottet förordar att protokollet fogas till konventionen från 2000 om rättslig hjälp och ger sitt samtycke till den förklaring som avses i propositionen. Dessutom föreslår utskottet att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Innehållet i protokollet

Protokollet består i huvudsak av bestämmelser om lämnande av uppgifter om bankkonton och banktransaktioner. Medlemsstaterna förpliktas för det första att lämna rättshjälp för att utreda

om en person som är föremål för en brottsutredning har ett bankkonto i den stat som har mottagit rättshjälpsbegäran. Dessutom förpliktas staten att lämna ut uppgifter om bankkontot. För det andra innehåller protokollet bestämmelser enligt vilka den stat som begärt rättshjälp ska informeras om transaktioner som genomförts på angivna bankkonton under en angiven tid. För det tredje ska varje medlemsstat skapa ett system för att övervaka transaktionerna på ett angivet bankkonto.

Under behandlingen fäste utskottet avseende särskilt vid följande frågor.

Skäl för att vägra

För att rättshjälpen ska vara effektiv begränsar protokollet i fråga om alla framställningar om rättshjälp de skäl med stöd av vilka en medlemsstat kan vägra lämna rättslig hjälp. Enligt protokollets bestämmelser får en medlemsstat inte åberopa banksekretess som skäl för att vägra lämna rättslig hjälp och inte heller på den grunden att begäran om rättslig hjälp gäller ett brott som den stat som mottar begäran anser vara ett skatte-, tull- eller valutabrott. Inget brott får heller av medlemsstaterna betraktas som ett politiskt brott. Lagutskottet konstaterar att också efter att dessa bestämmelser har trätt i kraft ska på skäl för att vägra lämna rättslig hjälp fortsättningsvis tillämpas artikel 2.2 i Europakonventionen om ömsesidig rättslig hjälp. En bestämmelse som motsvarar nämnda artikel ingår i 12 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsli-

ga ärenden (4/1994, nedan *rättshjälpslagen*). Enligt sist nämnda lagrum lämnas rättshjälp inte om lämnandet av hjälpen kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen. Rättshjälp lämnas inte heller om lämnandet av hjälpen strider mot principerna om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller om lämnandet av hjälpen annars strider mot grundprinciperna för Finlands rättsordning.

Begränsningar för användandet av uppgifter

De bankkontouppgifter som avses i protokollet är till sin natur sådana personuppgifter som avses i personuppgiftslagen (523/1999). I protokollet finns ändå inte några bestämmelser om skydd för personuppgifter. Lagutskottet uppmärksammar därför det också att även av propositionsmotiven (s. 14/II) framgår att avsikten är att till denna del tillämpa bestämmelserna i artikel 23 i konventionen från 2000 om rättslig hjälp. Enligt nämnda artikel kan personuppgifter användas i sådana förfaranden som 2000 års konvention tillämpas i samt i judiciella och administrativa förfaranden som har direkt samband med ovan avsedda förfaranden. Personuppgifter kan också användas för att avvärja ett överhängande och allvarligt hot mot allmän säkerhet. Därutöver får personuppgifter användas också för andra ändamål men i så fall krävs i allmänhet förhandstillstånd av den medlemsstat som har lämnat uppgifterna. Med tanke på övervakningen i efterskott av hur uppgifterna används är det viktigt att den medlemsstat som har lämnat uppgifter enligt artikel 23.3 i enskilda fall kan kräva information av den medlemsstat som har tagit emot personuppgifterna om användningsändamålet.

Ikraftsättandet av protokollet

Propositionen innehåller ett förslag till lag om ikraftsättande av protokollet. Det är fråga om en sedvanlig blankettlag. Enligt motiven (s. 7/I) möjliggör gällande finsk lagstiftning redan nu den rättsliga hjälp angående information om bankkonton och de övriga åtgärder som avses i protokollet. Därför är det inte ändamålsenligt

med några särskilda materiella bestämmelser om detta. Också konventionen från 2000 om rättslig hjälp sattes i kraft med en lag av blanketttyp. För att konventionen ska kunna sättas i kraft har det ändå tagits fram vissa bestämmelser med sakinnehåll. I samband med behandlingen av godkännande och ikraftsättande av konventionen från 2000 om rättslig hjälp påpekade grundlagsutskottet i sitt utlåtande att förfarandet vid ikraftsättandet bäddar för att de sammantagna bestämmelserna om rättslig hjälp blir krångliga och svårtolkade (se GrUU 9/2003 rd). Lagutskottet godtog för sin del ikraftsättandeförfarandet bl.a. på den grunden att om man går in för ett förfarande där man i nationella lagar regelmässigt och i större omfattning upprepar reglerna i internationella konventioner blir lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden, som är avsedd att vara en allmän lag, synnerligen omfattande, komplicerad och den vägen också svårtolkad. Denna synpunkt har fortfarande varit aktuell vid behandlingen av föreliggande protokoll. När lagutskottet nu godtar det föreslagna förfarandet vid ikraftsättandet finner utskottet det ändå nödvändigt att justitieministeriet, efter att konventionen från 2000 om rättslig hjälp med protokoll trätt i kraft, följer hur konventionens och protokollets bestämmelser tillämpas och utifrån erfarenheterna därav överväger om det finns skäl att stifta en särskild lag om Europakonventionen om ömsesidig rättslig hjälp.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet

att riksdagen godkänner det i Luxemburg den 16 oktober 2001 antagna protokollet till konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater,

att riksdagen ger sitt samtycke till att Finland vid behov lämnar en förklaring enligt artikel 13.5 i protokollet om att protokollet före det internationella ikraftträdandet skall gälla Finlands för-

LaUB 13/2004 rd — RP 178/2004 rd

*bindelser med de medlemsstater som
har lämnat samma förklaring och*

*att lagförslaget godkänns utan ändring-
ar.*

Helsingfors den 9 december 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd
Lyly Rajala /saml
Jukka Roos /sd

Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Timo Soini /saf
Astrid Thors /sv
Marja Tiura /saml
Jan Vapaavuori /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.